

ภาคผนวก ค

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน
โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน
 โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

พระครูปริยัติสุวรรณรังษี
 นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยหลักสูตรเสริมมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในยุคประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี โดยมีวาระสหการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิดด้วยกิจกรรมที่เสริมสร้างสติ สมาธิ คุณธรรม กระบวนการคิด โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงหรือคล้ายจริงและเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวันในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติ

ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือและการพัฒนาหลักสูตรเสริมฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์

พระครูปริยัติสุวรรณรังษี

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

	หน้า
หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1	262
ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม	262
หลักการของหลักสูตรเสริม	265
จุดหมายของหลักสูตรเสริม	265
ผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม	266
โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรเสริม	267
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	269
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	275
การวัดและประเมินผล	275
บรรณานุกรม	278

**หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน
โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**

ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรม จากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี อีกทั้งผู้ผลิตเว็บไซต์ สื่อสารมวลชน ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหาอาชญากรรม และอาชญากรรมอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 13)

การเตรียมคนไทยในการรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยที่คุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติสำคัญ ที่ทำให้ผู้นำและผู้ตามสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนจนการนับถือ

จากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้น ถ้าผู้นำและผู้ตามขาดคุณธรรมและจริยธรรมย่อมไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม (จรรยาพร ธรณินทร์, 2554, หน้า 3) ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นต้องส่งเสริมอันดับแรกคือระเบียบวินัย เนื่องจากมนุษย์ถูกกำหนดให้เกิดมาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่หรือกลุ่มที่เรียกว่าสังคม ระเบียบวินัยหรือกฎกติกาของสังคมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้และนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (พิสิฐ เจริญสุข, 2556, หน้า 23) โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเหมาะสมเพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ในยุคประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นสังคมที่รับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติและประชาชนอาเซียน โดยเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน สร้างสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนดีขึ้น เน้นการให้ความสำคัญกับประชาชนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนจะช่วยสนับสนุนการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความเข้าใจอันดี การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและการแบ่งปันความรับผิดชอบ (วัชรพร รัตนยานนท์, 2555, หน้า 177) และสิ่งที่จะละเลยไม่ได้ คือ การพัฒนาและการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมเพราะคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติ หากประชาชนในชาติมีคุณธรรม ก็จะสร้างความเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า และมั่นคงให้ประเทศชาติได้เช่นกัน (ชัชชญา พิระธรณิศร์, 2554, หน้า 8) ซึ่งในยุคประชาคมอาเซียนนั้นเยาวชนไทยที่ เป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดจึงควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมที่ดั่งามเพื่อเป็นทุนทางปัญญาต่อไป

คุณธรรมหรือคุณงามความดี คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดั่งามที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในยุคประชาคมอาเซียนควรประกอบด้วย

- 1) ความมีวินัย 2) มีความรับผิดชอบ และ 3) ความมีจิตสาธารณะ (ชัชชญา พิระธรณิศร์, 2554, หน้า 3) ส่วนศรีสนิทธ อินทรมณี (2554, หน้า 1) ได้กล่าวถึงคุณธรรมควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในยุคประชาคมอาเซียนนั้น ประกอบด้วย 1) ความมีระเบียบวินัย
- 2) ความสามัคคี และ 3) การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมถึงปรีชา กัญธิยะ (2555, หน้า 34) ได้กล่าวถึงคุณธรรมควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในยุคประชาคมอาเซียนนั้น ประกอบด้วย 1) ความมีระเบียบวินัย และ 2) ความสามัคคี ส่วนปราโมทย์ สุขศิริศักดิ์ (2556, หน้า 5) ได้กล่าวถึงคุณธรรมควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในยุคประชาคมอาเซียนนั้น

ประกอบด้วย 1) ความมีจิตสาธารณะ 2) ความสามัคคี และ 3) ความมีระเบียบวินัย และ
 ทัศนคติ (2555, หน้า 67-72) ได้กล่าวถึงคุณธรรมควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในยุค
 ประชาคมอาเซียนนั้น ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบ และ 2) ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น
 ซึ่งการสร้างเยาวชนไทยให้มีคุณธรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างไร มีวิธีการอย่างไร
 และจะดำเนินการอย่างไร

หลักสูตรเสริมเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง
 คุณธรรมสำหรับเยาวชนเพราะเป็นหลักสูตรที่เพิ่มทั้งความรู้ ทักษะและพัฒนาทักษะการคิด
 และยังมุ่งพัฒนาแรงจูงใจให้ผู้เรียนคิดอย่างเสรี เป็นคนมีวินัยในการเรียนรู้ สามารถชี้นำ
 ตนเอง (Self-Directed) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีแรงคล้อยใจในอาชีพ มีความเชื่ออำนาจในตน
 (Davis and Rimm, 1994, pp. 104-106 อ้างถึงใน วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544, หน้า
 81) นอกจากนี้หลักสูตรเสริมยังพิจารณาทั้งเนื้อหาและกระบวนการ หลักสูตรเสริม
 อาจเป็นการเพิ่มเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ อาจเป็นเนื้อหาที่มีความลึก
 ความกว้างมากขึ้น หรือขยายกลยุทธ์ในการสอนให้แตกต่างไปจากเดิม หลักสูตรเสริม
 จะมีประสิทธิผลมากขึ้น ถ้าหากเป็นการขยายหลักสูตรเดิมและผู้สอนทราบความต้องการ
 ของผู้เรียนหรือทราบวัตถุประสงค์ว่าจะให้เกิดอะไรแก่ผู้เรียน (Clark, 1997, p. 204
 อ้างถึงใน วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544, หน้า 81)

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด
 จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นหลักสูตรเน้นการเสริมสร้างคุณธรรม
 ควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิด ผ่านการจัดประสบการณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติใน
 สถานการณ์จริงหรือคล้ายจริงและเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ในบรรยากาศ
 การเรียนรู้ที่มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ
 สะท้อนผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการ
 พัฒนาคุณธรรมของนักเรียนได้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการสร้างหลักสูตร
 เสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป

หลักการของหลักสูตรเสริม

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิกการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรเสริม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิด การค้นหาศักยภาพของตนเอง ผ่านการจัดประสบการณ์ตรง
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสชีวิตของตนเองและผู้อื่นด้วยการฝึกปฏิบัติการพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริง โดยสืบค้นหาเหตุผล การมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายอย่างรู้เข้าใจธรรมชาติของมัน การมองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไขหาทางออกให้หลุดรอดปลอดภัยพ้นจากข้อบกพร่องต่างๆ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร
4. ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริงและเกิดคุณธรรม

จุดหมายของหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิกการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นหลักสูตรเน้นการเสริมสร้างคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิด ผ่านการจัดประสบการณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงหรือคล้ายจริงและเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยกำหนดให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติไว้
2. เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การเป็นนักเรียน ในการดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียน ดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน

3. เสริมสร้างให้ผู้เรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน และการร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

4. เสริมสร้างให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยแก้ปัญหาในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5. เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมเพรียงกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจกรรมในการศึกษาเล่าเรียน ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวในชุมชน

ผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับผู้เรียน ดังนี้

1. สืบค้น อธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย
2. วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
3. เห็นคุณค่า เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย
4. สืบค้น อธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ
5. วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ
6. เห็นคุณค่า เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ
7. สืบค้น อธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม ด้านความมีจิตสาธารณะ
8. วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ
9. เห็นคุณค่า เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ด้านความมีจิตสาธารณะ
10. สืบค้น อธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม ด้านความสามัคคี

11. วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความสามัคคี
12. เห็นคุณค่า เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความสามัคคี

โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

จากภาพประกอบ 1 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรเสริม ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวนทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง (รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หน่วยที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 12 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้รู้จักควบคุมตนเองและแสดงออกทั้งกาย วาจา และใจให้เป็นไปตามกฎและที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้

1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความมีระเบียบวินัย 2 ชั่วโมง
2. ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการแต่งกาย 2 ชั่วโมง
3. ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่น 2 ชั่วโมง
4. ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการเรียน 2 ชั่วโมง
5. ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการเข้าแถวรับบริการ 2 ชั่วโมง
6. การตรงต่อเวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยที่ 2 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความพากเพียร อดทนพร้อมทั้งยอมรับผลการกระทำนั้น ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้

1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความรับผิดชอบ 2 ชั่วโมง
2. ความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียน 2 ชั่วโมง
3. ความรับผิดชอบต่อตนเองในการทำงานบ้าน 2 ชั่วโมง
4. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน 2 ชั่วโมง

หน่วยที่ 3 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนและการร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้

1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของควมมีจิตสาธารณะ 2 ชั่วโมง
2. การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 2 ชั่วโมง
3. การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 2 ชั่วโมง
4. การร่วมกิจกรรมของชุมชน 2 ชั่วโมง

หน่วยที่ 4 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคี
จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความพร้อม
เพรียงกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจกรรมในการศึกษาเล่าเรียน
ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน โดยปราศจากการทะเลาะวิวาทไม่เอาัดเอาเปรียบกัน
ยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลาย
ในเรื่องเชื้อชาติ ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้

1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความสามัคคี 2 ชั่วโมง
2. ความสามัคคีในโรงเรียน 2 ชั่วโมง
3. ความสามัคคีในครอบครัว 2 ชั่วโมง
4. ความสามัคคีในชุมชน 2 ชั่วโมง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน
ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1** การสร้างความพร้อม เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้สร้างความพร้อม
ด้วยการฟัง การอ่าน การสัมผัสต่างๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ ด้วยการให้ผู้เรียนปฏิบัติ ดังนี้
1. ให้ผู้เรียนได้สืบค้น อธิบายเกี่ยวกับความหมายความสำคัญ ลักษณะของ
บุคคลที่มีคุณธรรม
  2. ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการได้ลงมือปฏิบัติ
ได้สัมผัสจริงกับสภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ อย่างที่เป็นจริง
  3. ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดใคร่ครวญและค้นหาศักยภาพของตัวเอง
จากการสืบค้นลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดด้วยการน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ มุ่งเน้นทางจิตใจและเอาใจใส่ที่จิตใจ ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดความตระหนักในการเป็นผู้มีคุณธรรม ด้วยการให้ผู้เรียนปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตของตนเองและผู้อื่น
2. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แนวทางปฏิบัติตน ด้วยการฝึกสมาธิ เผ่ามองจิตด้วยเทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง จากการปฏิบัติ ดังนี้

ให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อเสริมพลังฝ่ายดีมากดทับฝ่ายไม่ดีในสถานการณ์จริงหรือคล้ายจริงเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จากการปฏิบัติ ดังนี้

ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมนอกเวลาเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 3 และบันทึกผลในใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกผลการปฏิบัติตน และสมุดบันทึกความดี

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอผลการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จากการปฏิบัติ ดังนี้

ให้ผู้เรียนสะท้อนผลการปฏิบัติที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริงและเกิดคุณธรรม

โดยในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีกรอบการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 กรอบการจัดการเรียนรู้

ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 การเสริมสร้าง ความตระหนัก และพัฒนา คุณธรรม ด้านความมี ระเบียบวินัย (12 ชั่วโมง)	1. สืบค้น อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของบุคคลที่มี คุณธรรมด้าน ความมีระเบียบวินัย 2. วิเคราะห์แนวทาง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ มีคุณธรรมด้าน ความมีระเบียบวินัย 3. เห็นคุณค่า เกิด ความตระหนักและ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ มีคุณธรรมด้าน ความมีระเบียบวินัย	1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ ของความมีระเบียบ วินัย (2 ชั่วโมง) 2. ความมีระเบียบวินัย ต่อตนเองในการ แต่งกาย (2 ชั่วโมง) 3. ความมีระเบียบวินัย ต่อตนเองในการปฏิบัติ ต่อผู้อื่น (2 ชั่วโมง) 4. ความมีระเบียบวินัย ต่อตนเองในการเรียน (2 ชั่วโมง) 5. ความมีระเบียบวินัย ต่อตนเองในการเข้า แถวรับบริการ (2 ชั่วโมง) 6. การตรงต่อเวลา (2 ชั่วโมง)	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม 1. ฟังนิทานส่งเสริมคุณธรรมหรือ ชมวีดิทัศน์ หรือกรณีตัวอย่าง ด้านความมีระเบียบวินัย 2. สนทนา ซักถาม อภิปราย แสดง ความคิดเห็นจากนิทานส่งเสริม คุณธรรม หรือวีดิทัศน์ หรือกรณี ตัวอย่าง ด้านความมีระเบียบวินัย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการคิดแบบ โยนิโสมนสิการ 3. แบ่งกลุ่มศึกษาความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย จากนิทานส่งเสริมคุณธรรมหรือ วีดิทัศน์ หรือกรณีตัวอย่าง 4. ปฏิบัติกิจกรรม ใบบาน แพนผัง ความคิด ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ 5. แต่ละกลุ่มฝึกสมาธิด้วยวิธีการที่ หลากหลายเพื่อให้เกิดความคิดสร้าง แนวทางการปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัย ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน 6. ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนนอกเวลาเรียน ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ 7. แต่ละกลุ่มสรุปในรูปแผนผังความคิด 8. นำเสนอผลงานและทดสอบประจำ หน่วย

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
หน่วยที่ 2 การเสริมสร้าง ความตระหนัก และพัฒนา คุณธรรม ด้านความ รับผิดชอบ (8 ชั่วโมง)	1. สืบค้น อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของบุคคลที่มี คุณธรรมด้านความ รับผิดชอบ 2. วิเคราะห์แนวทาง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี คุณธรรมด้าน ความรับผิดชอบ 3. เห็นคุณค่า เกิด ความตระหนักและ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ มีคุณธรรม ด้านรับผิดชอบ	1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ ของความรับผิดชอบ (2 ชั่วโมง) 2. ความรับผิดชอบต่อ ตนเองในการเรียน (2 ชั่วโมง) 3. ความรับผิดชอบต่อ ตนเองในการทำงาน บ้าน (2 ชั่วโมง) 4. ความรับผิดชอบต่อ ต่อโรงเรียน (2 ชั่วโมง)	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม 1. ชมวิดีโอทัศน์หรือกรณีตัวอย่าง ด้านความรับผิดชอบ 2. สนทนา ชักถาม อภิปราย แสดง ความคิดเห็นจากวิดีโอทัศน์หรือกรณี ตัวอย่าง ด้านความรับผิดชอบ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา การคิด แบบโยนิโสมนสิการ 3. แบ่งกลุ่มศึกษาความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของการ มีความรับผิดชอบต่อวิดีโอทัศน์ที่ได้ชม หรือกรณีตัวอย่าง 4. ปฏิบัติกิจกรรม ใบงาน แผ่นผัง ความคิด ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ 5. แต่ละกลุ่มฝึกสมาธิด้วยวิธีการ ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความคิด สร้างแนวทางการปฏิบัติตนให้มี ความรับผิดชอบ ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน 6. ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนนอกเวลา เรียน ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ 7. แต่ละกลุ่มสรุปในรูปแผ่นผังความคิด 8. นำเสนอผลงานและทดสอบประจำ หน่วย

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
หน่วยที่ 3 การสร้างเสริมสร้าง ความตระหนัก และพัฒนา คุณธรรม ด้านความมีจิต สาธารณะ (8 ชั่วโมง)	1. สืบค้น อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของบุคคลที่มี คุณธรรมด้าน ความมีจิตสาธารณะ 2. วิเคราะห์แนวทาง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี คุณธรรมด้าน ความมีจิตสาธารณะ 3. เห็นคุณค่า เกิด ความตระหนักและ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี คุณธรรมด้าน ความมีจิตสาธารณะ	1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ ของความมี จิตสาธารณะ (2 ชั่วโมง) 2. การช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ (2 ชั่วโมง) 3. การร่วมกิจกรรม ของโรงเรียน (2 ชั่วโมง) 4. การร่วมกิจกรรม ของชุมชน (2 ชั่วโมง)	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม 1. ฟังกรณีตัวอย่างหรือนิทานส่งเสริม คุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ 2. สนทนา ซักถาม อภิปราย แสดง ความคิดเห็นจากกรณีตัวอย่างหรือ นิทานส่งเสริมคุณธรรม ด้านความมีจิต สาธารณะ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา การคิดแบบ โยนิโสมนสิการ 3. แบ่งกลุ่มศึกษาความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ จากกรณีตัวอย่างหรือนิทานส่งเสริม คุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ 4. ปฏิบัติกิจกรรม ใบบาน แพนผัง ความคิด ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ 5. แต่ละกลุ่มฝึกสมาธิด้วยวิธีการ ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความคิดสร้าง แนวทางการปฏิบัติตนให้มี จิตสาธารณะ ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน 6. ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนนอกเวลา เรียน ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ 7. แต่ละกลุ่มสรุปในรูปแบบแผนผังความคิด 8. นำเสนอผลงานและทดสอบประจำ หน่วย

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
หน่วยที่ 4 การเสริมสร้าง ความตระหนัก และพัฒนา คุณธรรมด้าน ความสามัคคี (8 ชั่วโมง)	1. สืบค้น อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของบุคคลที่มี คุณธรรมด้าน ความสามัคคี 2. วิเคราะห์แนวทาง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี คุณธรรมด้าน ความสามัคคี 3. เห็นคุณค่า เกิด ความตระหนักและ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ มีคุณธรรมด้าน ความสามัคคี	1. ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ ของความสามัคคี (2 ชั่วโมง) 2. ความสามัคคี ในโรงเรียน (2 ชั่วโมง) 3. ความสามัคคีใน ครอบครัว (2 ชั่วโมง) 4. ความสามัคคีใน ชุมชน (2 ชั่วโมง)	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม 1. ฟังนิทานคุณธรรมหรือชมวิดีโอทัศน์ ด้านความสามัคคี 2. สนทนา ชักถาม อภิปราย แสดง ความคิดเห็นจากนิทานส่งเสริมหรือชม วิดีโอทัศน์คุณธรรม ด้านความสามัคคี ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการคิดแบบ โยนิโสมนสิการ 3. แบ่งกลุ่มศึกษาความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของการมีความสามัคคี จากนิทานส่งเสริมคุณธรรมหรือชมวิดีโอ ทัศน์ด้านความสามัคคี 4. ปฏิบัติกิจกรรม ใบบาน แพนผัง ความคิด ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ 5. แต่ละกลุ่มฝึกสมาธิด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความคิดสร้าง แนวทางการปฏิบัติตนให้มี ความสามัคคี ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน 6. ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนนอกเวลา เรียน ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ 7. แต่ละกลุ่มสรุปในรูปแผนผังความคิด 8. นำเสนอผลงานและทดสอบประจำ หน่วย

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. บุคคลตัวอย่างในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี
2. วิดีทัศน์บุคคลตัวอย่างในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี
3. นิทานส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี
4. กรณีตัวอย่าง สภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี
5. ห้องสมุด
6. ห้องจริยธรรม
7. แผนผังความคิดสรุปสาระสำคัญของความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี

การวัดและประเมินผล

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กำหนดการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร วัดและประเมินผลคุณธรรมของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีจิตสาธารณะ และด้านความสามัคคี โดยใช้แบบวัดคุณธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - 2.1 วัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมทั้งชั้น ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) เข้าเรียนตรงเวลา
- 2) ร่วมทำกิจกรรมที่มอบหมายด้วยความกระตือรือร้น
- 3) ไม่ก่อความวุ่นวายในเวลานอนจนเสียบรรยากาศในการเรียน
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียนอาทิ มีการซักถาม แสดงความคิดเห็น

อภิปราย การตอบคำถามเป็นต้น

5) มีความรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงในเวลาที่กำหนดทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม

6) แต่งกายถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

7) ให้ความร่วมมือกับกลุ่มหรือเพื่อนร่วมห้องในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

8) ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวมในห้องเรียนซึ่งเน้นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.2 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประจำแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง อาทิ การประเมินจากการถาม-ตอบในชั้นเรียน การอภิปรายและแสดงความคิดเห็น การตรวจผลงานหรือชิ้นงานที่มอบหมาย การพูดคุยหรือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสะท้อนผลการเรียนรู้หรือการบันทึกผลการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งเน้นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. วัดและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

3.1 วัดและประเมินผลคุณธรรมของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี โดยใช้แบบวัดคุณธรรมชุดเดียวกันกับการวัดและประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 วัดและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การประเมินผลตามหลักสูตร

4.1 ประเมินความสำเร็จหรือประสิทธิผลของหลักสูตรมีเกณฑ์ ดังนี้

1) คุณธรรมทั้ง 4 ด้านของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและ โยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับมากขึ้นไป

4.2 ประเมินเพื่อค้นหาสารสนเทศสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร ก่อนนำเผยแพร่ต่อไป โดยใช้การประเมินจากความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอน ที่มีต่อหลักสูตร

บรรณานุกรม

- จรรยาพร ธรณินทร์. (2554). *ความหมายและหลักการของคุณธรรม คีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2556). *พระสงฆ์ไทยกับประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- วัชรพร รัตน์ยานนท์. (2555). *ก้าวสู่ประชาคม ASEAN 2015*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล*. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *ทิศทางแผนพัฒนาที่ 11 สู่สังคมแห่งความสุขอย่างมีภูมิคุ้มกัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *ยุทธศาสตร์การผลิตและการพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561*. กรุงเทพฯ: สกศ.